

ΤΑ ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΝΥΝ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΑ

Κατὰ τὴν 15ην Μαρτίου 1918 οἱ κ. Γ. Ε. Τιπάλδος, Φ. Κουκουλές, Ν. Καλογερόπουλλος καὶ Πλάτων Ροδοκανάκис παρεκλήθησαν ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Γεωργίου Τσοκοπούλλου νὰ προσέλθωσιν εἰς τὸ γραφεῖόν του. Εἰς τοὺς προσελθόντας ἐδήλωσεν ὁ κ. Τσοκόπουλλος ὅτι ἡ πρόσκλησις ἀφεώρα εἰς σύσκεψιν περὶ ἰδρύσεως Ἑταιρείας σκοπὸν ἐχούσης, ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν συντήρησιν τῶν ὁλοῦν φθειρομένων Βυζαντινῶν μνημείων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν διὰ λαϊκῶν δημοσιευμάτων καὶ διαλέξεων διαφώτισιν τοῦ κοινοῦ περὶ τῆς Βυζαντινῆς ἱστορίας καὶ τοῦ Βυζαντινοῦ καθ' ὅλου πολιτισμοῦ, οὕτως ὥστε ν' ἀρχίσῃ τὸ ἡμέτερον ἔθνος νὰ γνωρίῃ καὶ ἀγαπᾷ πᾶν ὅ,τι συνδέεται πρὸς τὸ Βυζάντιον καὶ τὴν ὑπερχιλιετὴ αὐτοῦ ἱστορίαν, τέλος δὲ τὴν δι' ἀνακοινώσεων καὶ περιοδικοῦ προαγωγὴν τῶν Βυζαντινῶν σπουδῶν.

Οἱ προσκληθέντες, ἀφ' οὗ συνεχάρησαν τὸν κ. Τσοκόπουλλον διὰ τὴν πρωτοβουλίαν, εὗρον ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ συμπηχθῇ τοιαύτη Ἑταιρεία, ἣς ὁ σκοπὸς, ὅσον αὐτοὶ ἐγνώριζον, θὰ εὗρισκεν εὐμενῇ παρὰ τῷ κοινῷ ὑποδοχὴν, ἐπεφυλάχθησαν δὲ νὰ συζητήσωσιν εὐρύτερον ἐν προσεχεῖ συνεδρίᾳ.

Πέντε ἡμέρας μετὰ τὴν σύσκεψιν ταύτην συνελθόντες πάλιν οἱ ἀνωτέρω μετὰ τοῦ κ. Θ. Βολίδου εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ κ. Γ. Τσοκοπούλλου, συνεζήτησαν διὰ μακρῶν περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς Ἑταιρείας, περὶ τῶν χρονικῶν περιόδων, αἷς θ' ἀναλάβῃ νὰ διαφωτίσῃ, ὥς καὶ τῶν μέσων, ἅτινα πρέπει νὰ χρησιμοποιήσῃ πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ της, ἀπεχώρησαν δέ, ἀφ' οὗ ἀπεφάσισαν ν' ἀνακοινώσωσι τὰ συζητηθέντα εἰς φίλους των λογίους, οὓς καὶ νὰ προσκαλέσωσι νὰ συνέλθωσιν εἰς τόπον βραδύτερον ὁρισθησόμενον, ἵνα μετ' αὐτῶν τὸ μὲν συζητήσωσιν εὐρύτερον, τὸ δὲ προβῶσιν εἰς ὁριστικὴν συγκρότησιν τῆς Ἑταιρείας.

Ὅντως οὐχὶ μετὰ πολὺν συνελθόντες οἱ ἀνωτέρω μετὰ διαφόρων ὁμοφρόνων τρεῖς ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς, ἀπεφάσισαν ὁριστικῶς τῇ 25ῃ Ἀπριλίου 1918 τὴν ἵδρυσιν Ἑταιρείας ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Ἑταιρεία Βυζαντινῶν Σπουδῶν, ἣς τὸν σκοπὸν ὥριζε τὸ δεύτερον ἄρθρον τοῦ αὐθημερὸν ψηφισθέντος καταστατικοῦ, τὸ ἔχον ὥδε :

«Σκοπὸς τῆς Ἑταιρείας εἶναι ἡ ἐνίσχυσις τῶν Βυζαντινῶν καὶ Μεσαιωνικῶν ἐν γένει μελετῶν, ἡ ἐκλαίκευσις τῶν γνώσεων τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν τῶν Βυζαντινῶν καὶ Μεσαιωνικῶν χρόνων

καὶ ἡ διέγερσις τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὴν χιλιετῇ περιόδον τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας.

Ἡ Ἑταιρεία θὰ ἐπιδιώξῃ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σκοποῦ της α') διὰ διαλέξεων ἐκλαϊκευτικῶν περὶ παντὸς θέματος ἀναγομένου εἰς τὴν ἱστορίαν, τὸν βίον, τὰς ἐπιστήμας, τὰς τέχνας καὶ τὸν πολιτισμὸν ἐν γένει τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας καὶ τοῦ Μεσαίωνος β') δι' ἐπιστημονικῶν ἀνακοινώσεων γ') δι' ἐκδόσεως εἰδικοῦ περιοδικοῦ καὶ σχετικῶν δημοσιευμάτων δ') δι' ἰδρύσεως βιβλιοθήκης περιλαμβανούσης τὰ ἔργα τὰ ἀναγόμενα εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ τὸν Μεσαίωνα καὶ ε') διὰ παντὸς ἄλλου τρόπου, τὸν ὅποιον τὸ Συμβούλιον ἤθελε κρίνει συντελεστικόν».

Ἡ ἰδρυθεῖσα Ἑταιρεία, μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Δ. αὐτῆς Συμβουλίου, ἐτέθη εὐθὺς ἐπὶ τὸ ἔργον. Ἦτο τότε ἡ ἐποχὴ, καθ' ἣν οἱ Βούλγαροι, καταλαβόντες τὴν Α. Μακεδονίαν, εἶχον καταστρέψει πολλοὺς Βυζαντινοὺς ναοὺς καὶ ἀπαγάγει πλεῖστα κειμήλια, χειρόγραφα καὶ ἔργα τέχνης, εὐκόλως οὕτω τὰς ἑαυτῶν βιβλιοθήκας καὶ τὰ μουσεῖα πλουτίζοντες. Περὶ τῆς διασώσεως λοιπὸν καὶ ἐπιστροφῆς τῶν ἀρπαγέντων φροντίζουσα ἡ Ἑταιρεία, ἀπετάθη ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς τὸν τότε Γενικὸν Διοικητὴν Μακεδονίας κ. Κ. Ρακτιβὰν παρακαλοῦσα νὰ ἐξακριβώσῃ τίνα κειμήλια ἠρπάγησαν ἢ κατεστράφησαν, ἵνα ἐν καιρῷ ζητηθῇ ἡ ἀπόδοσις αὐτῶν ἢ σχετικὴ ἀποζημίωσις, ἀφ' ἑτέρου δ' ἀπηύθυνε πρὸς τὸν πεπολιτισμένον κόσμον ἔντονον διαμαρτυρίαν διὰ τὴν τοιαύτην βεβήλωσιν διὰ τῶν ἐν Ρώμῃ, Παρισίοις, Λονδίνοις καὶ Βασιγκτῶνι πρεσβευτῶν τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὰς τοιαύτας δ' ἐνεργείας τῆς εὗρε καὶ ἄλλους προθύμους ἀντιλήπτορας καὶ δὴ καὶ τὸν εἰς Μακεδονίαν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μεταβάντα ἰδρυτὴν τῆς αἰδιμῶν Γ. Τσοκόπουλλον καὶ τὸν τότε ἐν Ἀμερικῇ εὗρισκόμενον Πρόεδρόν της Σὸν Μητροπολίτην Ἀθηνῶν κ. Μελέτιον, εἰς ὃν πολλὰ ὀφείλει.

Ἀποτέλεσμα τῶν ἐνεργειῶν τούτων ὑπῆρξεν ἡ ὑπὸ τῆς Βουλγαρικῆς Κυβερνήσεως, συμφώνως τῷ 126 ἄρθρῳ τῆς συνθήκης τοῦ Neuilly, κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1922 παράδοσις εἰς τὸν Σύμβουλον τῆς Ἑταιρείας κ. Γ. Σωτηρίου πολλῶν ξυλογλύπτων σταυρῶν ἀπλῶν καὶ μετὰ συρματείνης ἐπενδύσεως, ἀργυρῶν φιαλῶν ἁγιασμοῦ, ἀργυρῶν ἐπενδύσεων εἰκόνων, ποτηρίων μεταλήψεως, θυμιατηρίων, ἀμφίων ἱερατικῶν, διακοσίων ἐννεήκοντα ἐντύπων βιβλίων διαφόρου περιεχομένου καὶ διακοσίων πεντήκοντα ἐννέα χειρογράφων, τῶν πλείστων ἐκ τῆς παρὰ τὰς Σέρρας μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου ¹⁾.

¹⁾ Ἐκ τῶν ἀντικειμένων δεκαοκτὼ κατετέθησαν ἐν τῷ Βυζαντινῷ Μουσείῳ Ἀθη-

Ἡ Ἑταιρεία μετὰ τὴν κατὰ τὴν 26ην Ἰανουαρίου 1919 ἐπίσημον ἐμφάνισιν τῆς διὰ συγκεντρώσεως ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Φιλ. Συλλόγου Παρνασσοῦ, καθ' ἣν εἰσηγητικῶς ὠμίλησεν ὁ Πρόεδρος αὐτῆς Σος κ. Μελέτιος, διὰ μακρῶν δὲ τὸ πρόγραμμά της ἀνέπτυξεν ὁ Σύμβουλος κ. Γ. Σωτηρίου, ¹⁾ ἀπεφάσισεν, ἐλλείψει χρηματικῶν πόρων, νὰ θέσῃ εἰς ἐφαρμογὴν τὸ πρῶτον μέρος τοῦ δευτέρου ἄρθρου τοῦ καταστατικοῦ της, ἥτοι τὴν ἐκλαίκευσιν τῶν περὶ τοῦ Βυζαντινοῦ κόσμου γνώσεων διὰ διαλέξεων καὶ ἐκδρομῶν. Ἀρχίσασα λοιπὸν ἀπὸ τοῦ χειμῶνος τοῦ 1919 ἔκαμεν ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Φιλ. Συλλόγου Παρνασσοῦ διὰ τῶν μελῶν της καὶ ἄλλων λογίων τὰς ἑξῆς διαλέξεις.

Κατὰ τὸ 1919 ὠμίλησαν οἱ κ.

1) Σος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν κ. Μελέτιος, Περὶ τῆς Ἀγίας Σοφίας· 2) Κ. Ράδος, Περὶ τοῦ Βυζαντινοῦ ναυτικοῦ 3) Φ. Κουκουλές, Περὶ τοῦ σχολικοῦ ἡμῶν βίου κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ τοὺς μετέπειτα χρόνους ²⁾ 4) Κ. Σοκόλης, Περὶ τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς ἰδέας τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ 5) Ι. Δαμβέργης, Περὶ τοῦ διατι καὶ ὑπὸ τίνων ἐσυκοφαντεῖτο τὸ Βυζάντιον 6) Α. Ἀδαμαντίου, Περὶ τοῦ ἱεροῦ παλατίου καὶ τῆς Αὐλικῆς ἐθιμοτυπίας 7) ὁ Σος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν κ. Μελέτιος, Περὶ τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ τῶν ἀξιώσεων τοῦ Βατικανοῦ ἐπὶ τῶν ἁγίων τόπων 8) ὁ Ν. Καλογερόπουλος, Περὶ τῆς μετὰ τὴν ἄλωσιν Βυζαντινῆς ἀγιογραφίας 9) ὁ Κ. Σοκόλης, Περὶ τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τοῦ Βυζαντίου καὶ 10) ὁ Γ. Βεγλερῆς, Περὶ τῆς βιβλιοθήκης καὶ τοῦ θησαυροφυλακίου τοῦ Σεραγίου τῆς Κων/λεως ³⁾.

Κατὰ τὸ 1919-1920 ὠμίλησαν οἱ κ.

1) Γ. Σωτηρίου, Περὶ τοῦ Βυζαντινοῦ ἐνδύματος καὶ τῆς ἑξωτερικῆς περιβολῆς τοῦ κλήρου κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ τοὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνους ⁴⁾ 2) Κ. Ράδος, Περὶ τῶν στρατειῶν τοῦ αὐτοκράτορος Ἡρα-

νῶν, ἑπτὰ ἐν τῷ Μουσείῳ κοσμητικῶν τεχνῶν καὶ ἑξέθελουσιν ἐπιστραφῇ εἰς τὴν μονὴν τοῦ Τιμίου Προδρόμου. Τὰ χειρόγραφα κατετέθησαν εἰς τὸ εἰδικὸν τμήμα τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης, πλὴν πέντε, ἅτινα ἐκρατήθησαν ἐν τῷ Βυζαντινῷ Μουσείῳ ὡς περιέχοντα μικρογραφίας. Τέλος τὰ βιβλία διανεμήθησαν μεταξὺ τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης καὶ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς.

¹⁾ Ἡ ὁμιλία τοῦ κ. Σωτηρίου ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ «Καινῇ Διδαχῇ» τόμ. Α' σ. 418-428.

²⁾ Ἡ διάλεξις αὕτη ἐξεδόθη τῷ 1920 ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ κ. Κουκουλὲ τῷ ἐπιγραφομένῳ «Ἐκ τοῦ βίου τῶν Βυζαντινῶν» σελ. 79-128.

³⁾ Ἡ διάλεξις ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ πεντηκονταετηρίδι τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλ. Συλλόγου σ. 173-182.

⁴⁾ Ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ περιοδικῷ Γρηγορίῳ τῷ Παλαμῇ τόμ. 3. σ. 237-247, 359-370, 452-460, 546-551.

κλείου ¹⁾ 3) Φ. Κουκουλές, Περὶ τοῦ βίου τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν κατὰ τὸν ΙΒ' αἰῶνα ²⁾ 4) Ν. Καλογερόπουλλος, Περὶ τῶν μετὰ τὴν ἄλλωσιν ζωγράφων καὶ δὴ τῶν Κρητῶν 5) † Σος Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος, Περὶ τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν τῆς ἀποκαλύψεως 6) Ἀ. Ἀδამαντίου, Περὶ τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ὑφαντουργικῆς τέχνης τῶν Βυζαντινῶν 7) Ἀρ. Κούζης, Περὶ περιθάλψεως καὶ νοσοκομείων κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους καὶ ἰδίᾳ περὶ μοναστηριακῶν νοσοκομείων (ξενῶνων) κατὰ τὸν ΙΒ' αἰῶνα ³⁾ 8) Κωνστ. Ἀμαντος, Περὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους 9) Βασ. Λαμπίκης, Περὶ τῆς ἱατρικῆς κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους 10) Κ. Σοκόλης, Περὶ τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας καὶ 11) Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Παπαδόπουλλος, Περὶ τοῦ Βυζαντίου καὶ τῶν ἁγίων τόπων τῆς Ἱερουσαλήμ.

Κατὰ τὸ 1920-1921 ὤμίλησαν οἱ κ.

- 1) Φ. Κουκουλές, Περὶ τοῦ γάμου κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους
- 2) Ἰ. Βογιατζίδης, Περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ ἐξελίξεως τῆς μεγάλης ἰδέας ⁴⁾
- 3) Γ. Σωτηρίου, Περὶ τῶν Βυζαντινῶν θφασμάτων.

Κατὰ τὸ 1921-1922 ὤμίλησαν οἱ κ.

- 1) Ἀρχιμ. Ἀνθιμος Παπαδόπουλος, Περὶ τῆς τύχης τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τῶν Τούρκων 2) Φ. Κουκουλές, Περὶ Πτωχοπροδρόμου καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν Βυζαντινῶν κατὰ τὸν ΙΒ' αἰῶνα 3) Σ. Μενάρδος, Περὶ συναξαρίων καὶ συναξαριστῶν 4) Ἰ. Βογιατζίδης, Περὶ τῶν Ἑλλήνων καθολικῶν καὶ τῶν σχέσεων αὐτῶν πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους ⁵⁾ 5) Ἀρ. Κούζης, Περὶ ἱατρικῆς καὶ δεισιδαιμονίας κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους 6) Ἀν. Ὁρλάνδος, Περὶ τῶν Χριστιανικῶν μνημείων τῆς Ραβέννης, 7) Γ. Τσοκόπουλλος, Περὶ Στεφάνου Σαχλίκη καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου ἐν Κρήτῃ κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα ⁶⁾ 8) Π. Ἀγγελετόπουλλος, Περὶ Μιχαὴλ Ψελλοῦ καὶ τῆς ἐποχῆς του καὶ 9) Κ. Μέκιος, Περὶ τοῦ βίου τῶν Βυζαντινῶν Βασιλέων.

Κατὰ τὸ 1922-1923 ὤμίλησαν οἱ κ.

¹⁾ Συντομωτάτην περίληψιν τῆς διαλέξεως ὄρα ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ στρατιώτου (1924) σ. 22 — 24.

²⁾ Ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ βιβλίῳ «Ἐκ τοῦ βίου τῶν Βυζαντινῶν» σ. 5—78.

³⁾ Ἐδημοσιεύθη ἐν τοῖς ἀρχείοις ἱατρικῆς καὶ βιολογίας τομ. 15 (1920) σ. 40—51

⁴⁾ Ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ ἡμερολογίῳ τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος τοῦ 1923 σ. 161—171

⁵⁾ Ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ ἡμερολογίῳ τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος τοῦ 1924 σ. 163—183

⁶⁾ Ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ περιοδικῷ Ἑλληνικῇ Ἐπιθεωρήσει τόμ. 15 τεύχ. 173 σ. 4—6 τεύχ. 174 σ. 5—7, τεύχ. 175 σ. 4—6, τεύχ. 176 σ. 8—9.

1) Κ. Ἀμάντου, Περὶ Ἑλληνικῆς φιλανθρωπίας κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους ¹⁾ 2) Φ. Κουκουλές, Περὶ τῶν δύο εἰδῶν τοῦ θριάμβου (ἐπιτίμου θριάμβου, διαπομπεύσεως) κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους ²⁾ 3) Σκ. Ζερβός, Περὶ τῆς Δωδεκανήσου κατὰ τὸν μεσαίωνα 4) Ἀδ. Διαμαντόπουλλος, Περὶ τοῦ Ἡρακλείου καὶ τοῦ ἔργου του 5) Ν. Καλογερόπουλλος, Περὶ τῆς Χριστιανικῆς τέχνης τῶν Ἀθηνῶν 6) Ἀρχιμ. Ἀνθιμος Παπαδόπουλλος, Περὶ τοῦ θρησκευτικοῦ θεάτρου τῶν Βυζαντινῶν 7) Π. Ἀγγελετόπουλλος, Περὶ σημείων τινῶν τοῦ Βυζαντινοῦ δικαίου ³⁾ 8) Κ. Φίλανδρος, Περὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ 9) Εὐάγ. Χατζηϊωάννου, Περὶ τῆς μεσαιωνικῆς Κύπρου.

Κατὰ τὸ 1923-1924 ὠμίλησαν οἱ κ.

1) Γ. Σωτηριάδης, Περὶ τῆς ἐν Φωκίδι μονῆς τοῦ ὁσίου Λουκά ⁴⁾ 2) Νικόστρ. Καλομενόπουλλος, Περὶ τῆς στρατιωτικῆς ὁργανώσεως τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας 3) Ἀρχιμ. Ἀνθιμος Παπαδόπουλλος, Περὶ τῶν σχέσεων ὁρθοδόξων καὶ καθολικῶν κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους 4) Σπ. Παπανικολάου, Περὶ τῆς ἀλχυμείας κατὰ τὸν μεσαίωνα 5) Paul Collinet, Περὶ τῶν φοιτητῶν τῆς Νομικῆς ἐν Βηρυτῷ κατὰ τὸν Ε' μ. Χ. αἰῶνα καὶ 6) Γ. Σωτηρίου, Περὶ τοῦ Βυζαντιολογικοῦ συνεδρίου τοῦ Βουκουρεστίου.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω διαλέξεων ἐξαίρομεν ἰδιαιτέρως τὴν μετὰ κατάλληλον εἰσήγησιν τοῦ προέδρου κ. Καλογεροπούλλου γενομένην περὶ Ἑλληνικῆς φιλανθρωπίας κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους, διότι αὕτη ὠργανώθη ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν προσφύγων τῆς Μ. Ἀσίας. Κατ' αὐτὴν εἰσεπράχθησαν δραχ. 5080, αἵτινες ἐδόθησαν εἰς τὸ Δ. Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου τῶν Ἑλληνίδων γυναικῶν ὑπὲρ τῶν ὑπ' αὐτοῦ προστατευομένων προσφυγοπαίδων.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἃς μὴ ἀποσιωπηθῇ ὅτι ὁ ἑταῖρος κ. Π. Ζωγράφος καὶ ὁ Σύμβουλος κ. Ν. Καλογερόπουλλος ἐδώρησαν εἰς τὴν Ἑταιρείαν δύο εἰκόνας τῶν, ἃς αὕτη διὰ τῆς κ. Ἀννης Παπαδοπούλλου διέθεσεν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τοῦ προέδρου τοῦ ἐν Σμύρνῃ τμήματός της, ἀειμνήστου Μητροπολίτου Χρυσοστόμου.

¹⁾ Ἐξεδόθη ἐν τῷ περιοδικῷ Ἀθηνᾶ τόμ. 35 σ. 131—164

²⁾ Τὸ πρῶτον μέρος τῆς διαλέξεως ταύτης, τὸ περὶ ἐπιτίμου θριάμβου, ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ ἡμερολογίῳ τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος τοῦ 1923 σ. 49—64

³⁾ Ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ Δικαιοσύνῃ τόμ. 2 τευχ. 20—22 καὶ εἰς ἰδιαιτερον τευχος ἐν Ἀθήναις 1924.

⁴⁾ Πβ. ἢν τὰ συντόμως ὑπὸ τοῦ κ. Σωτηριάδου σημειούμενα ἐν τῷ ἄρθρῳ του «Εκδρομὴ εἰς τὸν ὄσιον Λουκᾶν» Ἡμερολ. τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος 1925 σελ. 314 ἑξ.

Εἰς τὰς ἀνωτέρω διαλέξεις δέον νὰ προσετιθῶσι καὶ τὰ ὑπὸ τῶν Συμβούλων τῆς Ἑταιρείας κ. Φ. Κουκούλῃ, Ἀν. Ὁρλάνδου καὶ Γ. Σωτηρίου γενόμενα μαθήματα ἐν τῷ πρὸς διάδοσιν τῶν ὠφελίμων βιβλίων Συλλόγῳ κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1922. Ἐκ τούτων ὁ μὲν πρῶτος ἀνέπτυξε κεφάλαιά τινα τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν Βυζαντινῶν, ὁ δεύτερος ὁμίλησε περὶ τῶν Βυζαντινῶν ἀνακτόρων καὶ οἰκημάτων καὶ ὁ τρίτος περὶ τῆς Βυζαντινῆς ζωγραφικῆς καὶ εἰκονογραφίας.

Οὐδ' ἡμελήθησαν κατὰ τὸ αὐτὸ διάστημα αἱ ἐκδρομαὶ εἰς χώρους, ἔνθα ὑπάρχουσι μνημεῖα Βυζαντινὰ ἢ τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνων. Αἱ ἐπισκέψεις τῶν μελῶν τῆς Ἑταιρείας εἰς τὰς μονὰς Δαφνίου, Καισαριανῆς, Πεντέλης, Φανερωμένης (Σαλαμίνας), ἁγίου Ἰωάννου Καρέα καὶ ἁγίου Γεωργίου Κουταλέα, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Ὑμητιοῦ, τῆς μονῆς Νταοῦ Πεντέλης, τῆς παρὰ τὰς Ἀθήνας Ὁμορφῆς Ἐκκλησιᾶς, τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, τῆς ἐν Χαλκίδι Βασιλικῆς τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, τῶν ἐκκλησιῶν Μαρκοπούλου καὶ τῶν ἐν Κοζωπίῳ ἐρειπίων μεσαιωνικῶν πύργων, πρὸς δὲ καὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις Βυζαντινοῦ Μουσείου, ἔνθα ὁμίλησαν οἱ ἐκ τῶν ἑταίρων κ. Γ. Σωτηρίου, Ἀν. Ὁρλάνδος, Φ. Κουκούλῃς, Α. Ξυγγόπουλλος, Ν. Καλογερόπουλλος, Γ. Ε. Τιπάλδος,¹⁾ Ν. Κοτζιᾶς, Α. Κεραμόπουλλος, Π. Φουρίκης, Ι. Δοσανίδης καὶ Ι. Σβορώνος συνετέλεσαν οὐκ ὀλίγον εἰς ἀκριβεστέραν γνῶσιν τῆς Βυζαντινῆς ἱστορίας καὶ τέχνης καὶ ἐνίσχυσαν τὴν ἀγάπην πρὸς μνημεῖα μὲ τὴν μεσοχρόνιον καὶ τὴν μετὰ τὴν ἄλωσιν ἱστορίαν ἡμῶν συνδεόμενα.

Δὲν ἤρκεσθῃ ὅμως ἡ Ἑταιρεία εἰς ἀπλὴν μελέτην καὶ ἐπίσκεψιν τῶν μνημείων, ἀλλὰ προέβη καὶ εἰς διαβήματα ὑπὲρ συντηρήσεως ἢ ἐπισκευῆς αὐτῶν. Οὕτω κατ' Αὐγουστον τοῦ 1920 δι' ἐγγράφου τῆς ἐξήτησε καὶ ἐπέτυχε παρὰ τοῦ Σου Ὑπουργείου τῆς Παιδείας τὸν διορισμὸν μονίμου ἐπόπτου τῶν Βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων τοῦ Μυστραῖ, παρὰ δὲ τοῦ τότε Γεν. Διοικητοῦ Μακεδονίας κ. Α. Ἀδοσίδου τὴν παραχώρησιν δεκακισχιλίων δραχμῶν πρὸς διατήρησιν καὶ ἀναστήλωσιν τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ ναῶν τῆς ἁγίας Παρασκευῆς καὶ τῆς Θεοτόκου τῶν Χαλκῶν.

Τὰς τοιαύτας ἐνεργείας τῆς συνεχιζούσα ἡ Ἑταιρεία παρεκάλεσε κατὰ Μάιον τοῦ 1920 τὸν ἐν Ἀθήναις τότε διατρίβοντα Γεν. Διοικητὴν Δυτ. Μακεδονίας κ. Ι. Ἡλιάκιν, ἵνα ἀσκήσῃ ὅλην αὐτοῦ τὴν ἐπιβολὴν πρὸς

¹⁾ Ἡ ἐν Δαφνίῳ ὁμίλια τοῦ κ. Γ. Ε. Τιπάλδου περὶ τοῦ εἰκαζομένου τάφου τοῦ Delaroché ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ Η'. τόμῳ τοῦ Δελτίου τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος σ. 264—272.

προστασίαν καὶ συντήρησιν τῶν Βυζαντινῶν ναῶν τῆς Καστορίας, ἔλαβε δὲ παρ' αὐτοῦ κατηγορηματικὰς διαβεβαιώσεις ὅτι θὰ πράξῃ πᾶν τὸ δυνατόν ὑπὲρ τῶν μεσαιωνικῶν μνημείων τῆς εἰρημένης πόλεως.

Ὑπὲρ τῶν μεσαιωνικῶν μνημείων ἀπέβη ἐπ' ἴσης ὁ κατ' Ἀθῶνιστον τοῦ 1920 διορισμὸς τοῦ Γεν. Γραμματέως τῆς Ἑταιρείας Φ. Κουκουλὲ ὥς μέλους τοῦ ἐπὶ τῆς ἀναστηλώσεως, ἐπισκευῆς καὶ συντηρήσεως ἀρχαίων καὶ ἱστορικῶν μνημείων Συμβουλίου, ὥς καὶ ἡ ἀποστολὴ δύο ἐγκυκλίων εἰς τὰ μέλη τῶν κατὰ Μάρτιον τοῦ 1920 ἰδρυθέντων δύο αὐτῆς Τμημάτων, ἔν τε Θεσσαλονίκη διὰ τοῦ Συμβούλου κ. Γ. Σωτηρίου, καὶ ἐν Σμύρῃ διὰ τῶν ἐγκυκλίων τούτων, ἀφ' ἑνὸς μὲν συνιστᾶτο ἡ ἀποφυγὴ τῆς δι' ὀξέων ἐπαλείψεως διαφόρων τοιχογραφιῶν καὶ ψηφιδωτῶν, χάριν δὴθεν ζωηροτέρας ἀναπαραστάσεως, ἀφ' ἑτέρου δ' ἐδίδοντο λεπτομερεῖς ὁδηγίαι περὶ τῆς καταγραφῆς τῶν ἐν ταῖς περιοχαῖς τῶν τμημάτων μονῶν, ἐκκλησιῶν, ἐπιγραφῶν, εἰκόνων, ξυλουργημάτων, χειρογράφων, ἀμφίων κ. τ. τ.

Ἡ ἡμετέρα Ἑταιρεία, ἥτις ὥς ἐπιστημονικὸν σωματεῖον ἔκρινε καθήκον αὐτῆς νὰ διαμαρτυρηθῇ κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1923 πρὸς τὸ Προεδρεῖον τοῦ παρὰ τῇ Κοινωνίᾳ τῶν Ἑθνῶν τμήματος τῆς πνευματικῆς συνεργασίας διὰ τὴν παρὰ τὰ διεθνῇ νόμιμα κατάληψιν τῆς Κερκύρας κολακεύεται νὰ πιστεύῃ ὅτι ἀποτελεσματικὴ ὑπῆρξεν ἡ πρὸς τὸ αὐτὸ Προεδρεῖον διαμαρτυρία τῆς διὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων μελετωμένην κατεδάφισιν τῶν Βυζαντινῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Τὸ Δ. Συμβούλιον συνέστησε κατὰ Μάϊον τοῦ 1920 νὰ ἰδρυθῇ ἐν Καρυαῖς τοῦ Ἀγίου Ὁρους τυπογραφεῖον πρὸς εὐκολωτέραν δημοσίευσιν τῶν ἐν χειρογράφοις μεσαιωνικῶν κειμένων καὶ προαγωγὴν ἐπομένως τῆς ἐπιστήμης, παρεκάλεσε δὲ καὶ τὸ Σὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1922 νὰ ὁρίσῃ περιοδικὴν ἐπιθεώρησιν τῶν ἱστορικῶν ἀρχείων τοῦ Κράτους. Ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας αὐτῆς ὑπῆρξεν ἡ ἀποστολὴ ὥς ἐπιθεωρητοῦ τοῦ διακεκριμένου ἐταίρου κ. Θωμᾶ Βελιανίτου, ὅστις διὰ μακροῦ ὑπομνήματός του συνέστησε τὰ δέοντα.

Ἡ Ἑταιρεία θεωροῦσα καθήκον αὐτῆς νὰ παρέχῃ τὴν ἐκάστοτε ὑπὲρ ἐπιστημονικῶν σκοπῶν ζητουμένην ὑποστήριξίν της, προθύμως ἐπίσης συνέστησε πρὸς τὴν Σὴν ἱερὰν Κοινότητα τοῦ ἁγίου Ὁρους τὸν ἐταῖρον αὐτῆς κ. Σπυρίδωνα Παπαλουκᾶν μελετῶντα τὴν ἐν τῷ Ἀθῷ τέχνην, παρεκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Ἰβηρίτας πατέρας νὰ διευκολύνωσι τὴν φωτογράφησιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 463 κώδικος τῆς μονῆς των, σπουδαιοτάτου διὰ τὴν γνῶσιν τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν Βυζαντινῶν. Οὐδὲ θεωρεῖ μικροῦ λόγου ἀξίαν τὴν φροντίδα τῆς ὑπὲρ τῇ συλλογῆς τῶν εἰκόνων Κολλυβᾶ, ἥτις ἐπὶ τέλους κατορθώθη νὰ παραμείνῃ ἐν Ἑλλάδι καὶ δὴ νὰ περιέλθῃ εἰς τὴν κατοχὴν δια-

κεκριμένου ἐταίρου τῆς τοῦ κ. Διονυσίου Λοβέρδου, ὅστις εἶναι ἐνθουσιώδης λάτρης τῆς Βυζαντινῆς τέχνης καὶ τοῦ Βυζαντινοῦ κόσμου ἐν γένει.

Ἐπικειμένης τῆς ιδρύσεως τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Πανεπιστημίου, ἡ Ἑταιρεία καθήκον αὐτῆς ἐθεώρησε νὰ ὑποδείξῃ, ὅπου ἔδει, τὴν ἐν αὐτῷ ἴδρυσιν τεσσάρων ἐδρῶν πρὸς προαγωγὴν τῶν Βυζαντινῶν σπουδῶν, ἥτοι τῆς ἱστορίας τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, τῆς ἱστορίας τῆς Βυζαντινῆς τέχνης, τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν Βυζαντινῶν καὶ τῆς μεσαιωνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας, ἔχει δὲ δι' ἐλπίδος ὅτι αἱ συστάσεις τῆς αὐτῆς θὰ ληφθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ὑπ' ὄψιν.

Ἐν τῶν κυρίων μελημάτων τῆς Ἑταιρείας ὑπῆρξε καὶ ἡ διὰ διαφορῶν δημοσιευμάτων ἐκλαίκευσις ἢ προαγωγή τῶν Βυζαντινῶν ἐρευνῶν. Οὕτως ἐκώπτευσεν διὰ τοῦ Συμβούλου τῆς κ. Φ. Κονκουλὲ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἔργου τοῦ ἐκ τῶν ἰδρυτῶν τῆς αἰοιδίμου Πλάτωνος Ροδοκανάκι τοῦ ἐπιγραφομένου «Ἡ βασίλισσα καὶ αἱ Βυζαντιναὶ ἀρχόντισσαι», ἀσφαλῶς δὲ θὰ ἐτύπωνε καὶ τὴν περὶ νεαρῶν Λέοντος τοῦ Σοφοῦ μελέτην τοῦ καθηγητοῦ τοῦ ἐν Bordeaux Πανεπιστημίου Η. Monnier, ἃν μὴ, ὀλίγον χρόνον πρὸ τῆς παραδόσεως τοῦ χειρογράφου, τὸν ἀφήρπαζεν ὁ θάνατος.

Ἐν βῆμα πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς Ἑταιρείας χωροῦν τὸ Δ. Συμβούλιον ἀπεφάσισε κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1922 νὰ γίνωνται ἀνακοινώσεις ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς εὐμενῶς παραχωρηθείσῃ ὑπὸ τοῦ πλείστως ὑπηρεσίας εἰς τὴν Ἑταιρείαν παρασχόντος προέδρου τῆς κ. Π. Δ. Καλογεροπούλλου, ὃν τὰς περιλήψεις βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἀνωτέρω.

Ἡ κυρία ὅμως προσπάθεια τοῦ Δ. Συμβουλίου εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐστρέφετο περὶ τὴν ἐξέυρεσιν πόρων πρὸς ἔκδοσιν ἐπιστημονικοῦ ὀργάνου, ἐν ᾧ νὰ καταχωρίζωνται τὰ πορίσματα τῶν μελετῶν τῶν παρ' ἡμῖν Βυζαντιολόγων· πρῶτον δὲ βῆμα πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τούτου δέον νὰ θεωρηθῇ ἡ ἐπὶ Κυβερνήσεως Βενιζέλου κατὰ Μάϊον τοῦ 1920 ἀναγραφὴ ἐτησίας ἐκ δέκα χιλιάδων δραχμῶν πιστώσεως ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας. Δι' αὐτῆς, μόλις κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τὸ πρῶτον παραχωρηθείσης, ἕνεκα τῶν πολιτικῶν περιπετειῶν τῆς χώρας ἡμῶν, ὥς καὶ τῶν διαφόρων δωρεῶν τῶν ἐν ἄλλῃ σελίδι τοῦδε τοῦ τόμου μνημιονευομένων δωρητῶν καὶ εὐεργετῶν ἐκδίδεται ἡ παρούσα Ἑπετηρίς.

Κανονισθέντων τῶν πόρων τῆς Ἑταιρείας, πιστεύομεν ὅτι θὰ πλουτισθῇ καὶ ἡ κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1924 συμπληχθεῖσα βιβλιοθήκη τῆς, ὑπὲρ ἧς ἐπέξητήθη καὶ τῶν ἐταίρων ἡ συμβολή.

Ἡ Ἑταιρεία εἶχεν ἐν τῷ μεταξύ τὴν ἀτυχίαν νὰ στερηθῇ πολυτίμων αὐτῆς ἐταίρων καὶ ἰδρυτῶν εἰς τὴν αἰωνιότητα μεταβάντων, ἥτοι τοῦ Τοπο-

τηρητοῦ τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου Δωροθέου, τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Σμύρνης Χρυσοστόμου, τοῦ Κ. Σοκόλη, Κ. Παπαμιχαλοπούλλου, Π. Σαρόγλου, Π. Ροδοκανάκι, Γ. Βεγλερῆ καὶ δὴ καὶ τοῦ τοσαῦτα ὑπὲρ αὐτῆς προσενεγκόντος Γεωργίου Τσοκοπούλλου.

Κατωτέρω ἐκτίθενται ἐν συνόψει τὰ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς Ἑταιρείας ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της μέχρι σήμερον. Τὰ σημειούμενα ποσά, ἐν λεπτομερείᾳ ἐξελεχθέντα ὑπὸ τῶν ἐλεγκτῶν κ. Θ. Βολίδου, Κ. Καρζῆ, Β. Λαμπίκη, Γρ. Παπαγεωργιάδου, Ἀλφρ. Στῆβενς καὶ Ἀλφρ. Τσακίρη εὐρέθησαν ἐν πληρεστάτῃ τάξει.

Ὁ Πρόεδρος

Π. Δ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΛΟΣ

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς

Φ. ΚΟΥΚΟΥΛΕΣ